

Touhy
Děndeho
Diongy

Imbola
Mbue

FLEET

Imbolo Mbue
Touhy Džendeho Džongy

Touhy
Diendeho
Diongry

Imbolar
Mbue

Copyright © Imbolo Mbue, 2016
Translation © Libuše Čižmárová, 2016

ISBN 978-80-7473-453-3 (PDF)

Mému krásnému A. M. R.
s vděčností,
že mě doprovázel do Tajemna

Hospodin, tvůj Bůh, tě totiž uvádí do krásné země, do země s potoky a vodními prameny, jež vyvěrají z hlubin v údolích i na horách; do země pšenice a ječmene, vinné révy, fíků a granátových jablek, do země olivového oleje a medu, do země, v níž nebudeš jíst chléb poskrovnu a v ničem nebudeš mít nedostatek, do země, jejíž kamení je železo a z jejíchž hor budeš těžit měď.

Deuteronomium 8, 7–9

Nikdy po něm nikdo nechtěl, aby si na pracovní pohovor vzal oblek. Nikdy mu neřekli, aby si přinesl životopis. Nikdy ani žádný životopis neměl, totiž až do minulého týdne, kdy vstoupil do knihovny na rohu Čtyřiatřicáté ulice a Madisonské avenue a jeden z dobrovolných pracovních poradců ho pro něj napsal, a vyrobil mu navíc podrobný soupis jeho dosavadních zaměstnání, aby bylo jasné, že je mužem schopným úspěšně plnit mnoho náročných úkolů: farmář zodpovědný za obdělávání půdy a pěstování zdravých plodin; metař pečující o to, aby bylo město Limbé krásné a bez poskvrny; myč nádobí v jedné z manhattanských restaurací, jehož úkolem bylo zajišťovat, aby zákazníci jedli z čistých, bakteriálně nezávadných talířů; taxikář v Bronxu, jenž bezpečně převážel pasažéry z místa na místo.

Nikdy se nemusel starat o to, zda má potřebné zkušenosti, zda je jeho angličtina dokonalá, zda bude považován za dostatečně inteligentního. Jenže dnes, když si oblékl zelený dvouřadový oblek s tenkým proužkem, který měl na sobě i v den, kdy vstoupil na americkou půdu, nedokázal myslet na nic jiného, než jak udělat dojem na muže, jehož nikdy předtím neviděl. Ať se sebevíc snažil, nedokázal přestat uvažovat o otázkách,

kteřé by mu mohly být položeny, o tom, co by bylo třeba odpovědět, jak by měl chodit a mluvit a sedět, jak dlouho asi bude muset mluvit nebo poslouchat a přikyvovat, a o věcech, které bude muset nebo nebude smět říct, jak odpoví, až bude dotázán, jestli je v zemi legálně. Vyschlo mu v krku. Dlaně se mu potily. V přeplněné podzemce v centru města nemohl vytáhnout kapesník, otřel si proto dlaně o kalhoty.

„Dobré ráno, prosím,“ řekl recepčnímu v hale, když vešel do banky Lehman Brothers. „Jmenuji se Džende Džonga. Jdu za panem Edwardsem. Za panem Clarkem Edwardsem.“

Pihovatý recepční s bradkou požádal o průkaz totožnosti a Džende ho rychle vytáhl z hnědě dvoukřídle peněženky. Muž doklad vzal, důkladně si prohlédl jeho přední i zadní stranu, zvedl oči k Džendeho tváři, pohlédl na jeho oblek, usmál se a zeptal se ho, jestli by se nechtěl stát burzovním makléřem nebo tak něco.

Džende zavrtěl hlavou. „Ne,“ odpověděl bez úsměvu, „řidičem.“

„Správně,“ řekl recepční a podal mu návštěvnickou legitimaci. „Tak hodně štěstí.“

Tentokrát se Džende usmál. „Děkuji, můj bratře,“ opáčil. „Štěstí budu dneska opravdu potřebovat.“

Jak sám stoupal výtahem do osmadvacátého patra, prohlédl si nehty (bohudík nebyly špinavé). Pak si v bezpečnostním zrcadle nad hlavou urovnal připínací kravatu, překontroloval zuby a nenalezl na nich žádné viditelné zbytky smažených plantýnů s fazolemi, které jedl k snídani. Odkášlal si a otřel zbytky slin zaschlých v koutcích úst. Když se otevřely dveře, napřimil se a představil sekretářce, ta přikývla, předvedla řadu mimořádně bílých zubů, kamsi zatelefonovala a poté mu řekla, aby šel s ní. Kráčeli kancelářskými prostorami, kde v kójiích s mnoha obrazovkami seděli mladí muži

v modrých košilích, potom chodbou, kolem další rozlehlé místnosti zaplněné kójemi až do slunné kanceláře s čtyřdílným oknem sahajícím od stěny ke stěně a od podlahy ke stropu, za nímž stály tisíce podzimem zalitých stromů a hrdých věží Manhattanu. Na vteřinu otevřel ústa – taková vyhlídka se mu ještě nikdy nenašlytla – i pro tu nádheru uvnitř. Po jeho pravici byla odpočinková zóna (černá kožená pohovka, dvě černá kožená křesla, skleněný konferenční stůl), uprostřed luxusní pracovní stůl (oválný, z třešňového dřeva, s černou koženou polohovací židlí pro šéfa a dvěma zelenými koženými křesly pro návštěvníky) a po jeho levici nástěnný regál (z třešňového dřeva, se skleněnými dvířky a s bílými pořadači v úhledných řadách), před nímž stál Clark Edwards v tmavém obleku a krmil popsanými listy skartovačku.

Džende se k němu otočil, napůl se uklonil a řekl: „Prosím, pane, dobré ráno.“

„Posadte se,“ odvětil Clark, aniž zvedl oči od skartovačky.

Džende spěšně přešel ke křeslu vlevo. Vyndal z desek svůj životopis a položil ho před Clarkovu židli. Dával si přitom pozor, aby neporušil vrstvy bílých papírů a výtisků deníku *Wall Street Journal* zpřeházených na stole. Na jednom z listů *Journalu*, který vykukoval zpod archů plných čísel a grafů, stál titulek: *Velká naděje bílých? Barack Obama a sen o barvoslepé Americe*. Předklonil se, aby si článek přečetl – mladý ambiciózní senátor ho fascinoval –, ale rychle se zase napřímil, když si uvědomil, kde je, proč tam je a co se má stát.

„Máte nějaké nesplacené pokuty?“ zeptal se Clark, jakmile dosedl.

„Ne, pane,“ odpověděl Džende.

„A nebyl jste ani účastníkem žádné vážné nehody, že?“

„Ne, pane Edwardsi.“

Clark vzal ze stolu jeho životopis, stejně zmačkaný a vlhký jako muž, o jehož životě vypovídal. Zatímco Clarkovy oči chvíli setrvaly na papíře, Džendeho pohled přelétal sem a tam, od vrcholků stromů v Central Parku daleko za oknem ke stěnám místnosti lemovaným abstraktními malbami a portréty bílých mužů s motýlky. Cítil, jak mu na čele vyvstávají krůpěje potu.

„Dobrá, Džende,“ řekl Clark, odložil životopis a opřel se o opěradlo židle. „Povězte mi o sobě něco.“

Džende ožil.

Přesně tuhle otázku probírali s manželkou Neni minulou noc; našli ji na Googlu, když zadali: „otázka, kterou dostanete při každém pracovním pohovoru“. Hodinu se hrbili u počítače, který se sekal. Při hledání nejlepší odpovědi pročítali podobné rady z prvních deseti stran, které jim Google nabídl, až nakonec usoudili, že nejlepší bude, když Džende promluví o svém pevném charakteru, spolehlivosti a o tom, že má všechno, co takový velmi vytižený řídicí pracovník jako pan Edwards od šoféra potřebuje. Neni také navrhla, aby zdůraznil svůj úžasný smysl pro humor, snad i prostřednictvím drobného zažertování. Koneckonců, dodala, který exekutivce z Wall Street by po nekonečných hodinách, kdy si láme hlavu s tím, jak vydělat víc peněz, při nastoupení do auta neoceníl řidiče, který nemá daleko k dobrému vtipu? Džende souhlasil a připravil si odpověď, krátký monolog zakončený vtipem o krávkě v supermarketu. To by mělo zabrat, mínila Neni. I on sám o tom byl přesvědčen. Jakmile však začal mluvit, nacvičenou odpověď zapomněl.

„Dobře, pane,“ řekl. „Bydlím v Harlemu, s manželkou a šestiletým synkem. A jsem z Kamerunu, to je ve střední Africe nebo v západní Africe. Záleží na tom, koho se zeptáte, pane. Jsem z malého města u Atlantského oceánu, z Limbé.“

„Chápu.“

„Děkuju, pane Edwardsi,“ řekl rozechvělým hlasem. Nebyl si přitom jist, za co vlastně děkuje.

„A jaké pracovní povolení máte v téhle zemi?“

„Já mám papíry, pane,“ vybreptl v předklonu a s rychlým přikyvováním. Po celém těle mu naskakovala husí kůže.

„Ale *jaké* papíry?“

„Ach, promiňte, pane. Já mám OZ. OZ, pane... právě teď mám OZ.“

„Co to má –?“

Na Clarkově stole zabzučel mobil Blackberry. Clark ho rychle vzal do ruky. „Co to ale znamená?“ zeptal se s pohledem upřeným na telefon.

„To znamená osvědčení o zaměstnání, pane,“ odpověděl Džende a zavrtěl se v křesle. Clark nepřikývl ani nemávl rukou. Se skloněnou hlavou přejížděl očima po přístroji a jeho hebce vyhlížející prsty hbitě poskakovaly po klávesnici – nahoru, doleva, doprava, dolů.

„To je pracovní povolení, pane,“ dodal Džende. Pohlédl na Clarkovy prsty, pak na jeho čelo, znovu na prsty; nebyl si jistý, jak má udržovat oční kontakt, když oči nejsou pro kontakt k dispozici. „To znamená, že smím pracovat, pane. Dokud nedostanu zelenou kartu.“

Clark napůl přikývl a dál tůkal do klávesnice.

Džende se podíval z okna; doufal, že se moc nepotí.

„A jak dlouho bude trvat, než dostanete zelenou kartu?“ zeptal se Clark a odložil telefon.

„Sám nevím, pane. Imigrační úřad je pomalý, pane, je velice zvláštní, jak pracují.“

„Ale jste v této zemi dlouhodobě legálně, je to tak?“

„Ach ano, pane,“ řekl Džende. Znova rychle přikývl, na tváři se mu objevil bolestný úsměv, oči bez jediného mrknutí. „Zcela legálně, pane. Pořád čekám na zelenou kartu.“

Clark na něj dlouhou chvíli jen upřeně hleděl, jeho bezvýrazné zelené oči ani náznakem nenapovídaly, co si myslí. Džendemu se po zádech řinul horký pot a vsakoval se do bílé košile, kterou mu Neni koupila u pouličního prodavače na Stopětadvacáté ulici. Začala vyzvánět pevná linka.

„V tom případě velmi dobře,“ řekl Clark a zvedl sluchátko. „Jste-li tu legálně.“

Džende Džonga si oddechl.

Zděšení, které mu sevřelo hrud', když Clark Edwards vyslovil slovo papíry, pomalu polevovalo. Na krátký okamžik zavřel oči a poděkoval milosrdnému Jsoucnu, vděčný za to, že stačila jen polovina pravdy. Co by říkal, kdyby mu pan Edwards položil další otázky? Jak by vysvětlil, že jeho pracovní povolení a řidičský průkaz jsou platné pouze do té doby, dokud bude jeho žádost o azyl čekat na vyřízení anebo bude schválena, ale že pokud bude zamítnuta, všechny jeho doklady budou neplatné a žádná zelená karta nebude? Byla by pak nějaká možnost, jak pana Edwardse přesvědčit, že je čestný člověk, vlastně velice čestný člověk, přestože teď imigračním úředníkům vykládá tisíce historek, jen aby se jednoho dne mohl stát americkým občanem a žít v téhle skvělé zemi navždy?

„A jak dlouho už jste tady?“ zeptal se Clark, když zavěsil.

„Tři roky, pane. Přišel jsem v roce 2004, v měsíci –“

Odmlčel se, polekalo ho Clarkovo hlučné kýchnutí.

„Pozdrav pánbu, pane,“ řekl, když si exekutivce přitiskl zápěstí pod nos a znovu kýchl, ještě hlasitěji než předtím. „*Ašýja*, pane,“ dodal. „Pozdrav pánbu ještě jednou.“

Clark se předklonil a zvedl láhev vody, stojící na pravé straně stolu. V dálce za ním, za dokonale čistými skly oken, přelétala nad parkem červená helikoptéra a pod

bezmračnou ranní oblohou směřovala ze západu na východ. Džende opět stočil pohled ke Clarkovi a sledoval, jak z láhve upíjí několik doušků. Také toužil po trošce vody, jež by zmírnila sucho v jeho hrdle, ale neodvažoval se změnit směr jejich rozhovoru tím, že by o ni požádal. Ne, to si nemohl dovolit. Určitě ne teď. Jeho hrdlo mohlo být nejsušším místem v poušti Kalahari, ale právě teď na tom vůbec nezáleželo – vedl si dobře. No, příliš dobře možná ne. Ale každopádně ani špatně.

„Oukej,“ řekl Clark a odložil láhev. „Já vám teď řeknu, co od řidiče chci.“ Džende polkl a přikývl. „Požaduju lojalitu. Požaduju spolehlivost. Požaduju přesnost a žádám, abyste udělal, co řeknu, a na nic se neptal. Jste s tím srozuměn?“

„Ano, pane, ovšem, pane Edwardsi.“

„Podepíšete prohlášení o mlčenlivosti a nikdy nikomu neřeknete nic z toho, co mě uslyšíte říkat nebo uvidíte dělat. Nikomu. Naprosto nikomu. Chápete?“

„Chápu to moc dobře, pane.“

„Fajn. Budu se k vám chovat slušně, ale nejprve se musíte chovat slušně vy ke mně. Budu vaší prioritou, a pokud vás nebudu potřebovat, budete se starat o mou rodinu. Jsem vytížený člověk, takže nečekejte, že vás budu kontrolovat. Byl jste mi velmi vřele doporučen.“

„Dávám vám své slovo, pane. Slibuju. Mé čestné slovo.“

„Velmi dobře, Džende,“ řekl Clark. Usmál se, přikývl a zopakoval: „Velmi dobře.“

Džende si z kapsy kalhot vytáhl kapesník a osušil si jím čelo. Zhluboka se nadechl a čekal, až si Clark ještě jednou přečte jeho životopis.

„Chcete se mě na něco zeptat?“ Clark přesunul životopis k hromadě papírů na levé straně stolu.

„Ne, pane Edwardsi. Jasně jste mi řekl, co potřebuju vědět, pane.“

„Výborně. Zítřa budu mít ještě jeden pohovor. Poté se rozhodnu. Asi ještě zítřa vám dám vědět. Má sekretářka vám zavolá.“

„Moc vám děkuju, pane. Jste velmi laskav.“

Clark vstal.

Džende se rychle odsunul od stolu a také se postavil. Narovnal si kravatu, která se během rozhovoru nachýlila jako vrba v divoké bouři.

„Mimochodem,“ dodal Clark s pohledem upřeným na kravatu, „doufáte-li v postup ve své kariéře, pořídte si lepší oblek. Černý, modrý nebo šedý. A opravdovou kravatu.“

„To není žádný problém, pane,“ odpověděl Džende. „Můžu si sehnat nový oblek, pane. Jistěže můžu.“

Přikývl a rozpačitě se usmál, přičemž odhalil své natěsnané zuby, a ústa rychle zavřel. Clark úsměv neopětoval, jen mu podal ruku. Džende ji uchopil oběma svými dlaněmi a se skloněnou hlavou jí velmi pečlivě potřásl. Předem vám velice děkuju, chtěl říct znova. Budu tím nejlepším řidičem, pokud mi tu práci dáte, řekl málem.

Neřekl to však; musel své zoufalství udržet na uzdě, aby nevybuchlo skrz tenkou vrstvu důstojnosti, v níž bylo po celý rozhovor zahaleno. Clark se usmál a poplácal ho po rameni.

„Dneska je to rok a půl,“ řekla Neni Fatou, když spolu procházely Čínským Městem a dívaly se po kabelkách, které se tvářily jako Gucci nebo Versace. „Tak dlouho už jsem v Americe.“

„Rok a půl?“ řekla Fatou, zavrtěla hlavou a obrátila oči v sloup. „Ty počítat i půlroky? A říkáš to, no vážně.“ Zasmála se. „Něco ti povím. Až ty v Americe čtyřia dvacet let a pořád chudá, už nic nepočítat. Už ani nic neříkat. Ne. Ty stydět se něco říct, to ti povídám.“

Neni vyprskla smíchy, v ruce látkovou kabelku Gucci, kterou se rozhodla považovat za zaručeně pravou. „Ty se stydíš říct lidem, že jsi tady čtyřia dvacet let?“

„Ne, já nestydím. Proč stydět? Říkám lidem, že právě přišla. Oni mě slyší mluvit, říkají ach, neumí anglicky. Určitě právě přišla z Afrika.“

Vyběhl k nim Číňan, majitel obchodu. Za šedesát dolarů můžete mít, řekl Neni. A co takhle... zašklebila se Neni, dám vám dvacet. Muž zavrtěl hlavou. Neni a Fatou se obrátily k odchodu. Čtyřicet, čtyřicet, křičel za nimi muž, když si razily cestu davem turistů z Evropy. Fajn, vy vrátit, za třicet, křičel. Vrátily se a kabelku koupily za pětadvacet dolarů.

„Ty teď jako Angeli Joeli,“ řekla Fatou, když Neni kráčela s taškou přes rameno a za ní vlála její kudrnatá hříva.

„Vážně?“ opáčila Neni a pohodila hlavou.

„Co ty mínit, vážně? Ty nechtít vypadat jako Angeli Joeli?“

Neni zvrátila hlavu dozadu a zahihňala se.

Tolik New York milovala. Stále nemohla uvěřit, že tady opravdu je. Nemohla uvěřit, že tudy chodí a kupuje Gucciho, že už není nezaměstnaná svobodná matka, která den za dnem trčí v otcově domě v Limbé a čeká, až ji Džende zachrání.

Ani jí nepřišlo, že už je to celých osmnáct měsíců. Asi to bylo tím, že si pořád pamatovala hodně z onoho dne, kdy s Liomim dorazili na Letiště JFK. Stále si pamatovala, jak tam Džende stál a čekal na ně, s připínací modrou kravatou na červené košili a s kyticí hortenzií v rukou. Stále si pamatovala, jak se objali a dlouho se k sobě tiše, s očima pevně zavřenýma tiskli, aby zažehnali utrpení posledních dvou let, kdy měl Džende tři zaměstnání, aby našetřil peníze na jejich letenky, na její studentské vízum a Liomiho návštěvnické vízum. Stále si pamatovala, jak se Liomi připojil k jejich objetí a chytal je za ruce, až ji konečně Džende pustil a zvedl ho do náručí. Pamatovala si, že byt v Harlemu (po dvou letech, kdy sdílel dvoupokojový suterénní byt se šesti Portorikánci v Bronxu, pro ně nedávno našel něco lepšího) byl té noci plný Džendeho smíchu, jejího hlasu, když ho bavila historkami z domova, a Liomiho pištění, když se otec a syn kočkovali a pošuchovali na koberci. Pamatovala si, jak uprostřed noci přenesli Liomiho z manželské postele do dětské, aby mohli ležet vedle sebe a dělat všechny ty věci, které si slíbili v e-mailech, telefonátech a esemeskách. A pořád si dobře pamatovala, jak poté, co skončili, ležela vedle něho, naslouchala zvukům Ameriky za okny, tlachání a smíchu afroamerických mužů a žen v ulicích Harlemu a říkala si: Jsem v Americe. Jsem opravdu v Americe.

Na ten den nikdy nemůže zapomenout.

A stejně tak na den dva týdny po jejich příjezdu, kdy se na městské radnici brali. Liomi držel prsteny a Džen-deho bratranec Winston jim šel za svědka. Toho květnového dne roku 2006 se konečně stala váženou ženou, ženou, která byla tímto aktem prohlášena za hodnou lásky a ochrany.

Limbé pro ni teď bylo cizí planetou, místem, jež s každým dnem, kdy tam s ní Džende nebyl, milovala méně a méně. Když tam nebyl a nemohla se s ním projít po pláži, zatančit si nebo si v horkém nedělním odpoledni posedět v nálevně a vychutnat si studený maltský guinness, přestalo pro ni být město milovanou domovinou a stalo se osamělým místem, které toužila co nejdřív opustit. V každém telefonním hovoru během doby, kdy spolu nebyli, mu to připomínala. Jak nedokáže přestat snít o tom, že odjede z Limbé a bude s ním v Americe.

„Já taky sním, Bébé,“ říkával jí. „Ve dne v noci sním o všech možných věcech.“

V den, kdy s Liomim dostali víza, spala s jejich pasy pod polštářem. V den, kdy opustili Kamerun, necítila nic. Když před jejich domem zastavil autobus, který její otec najal, aby v něm odjeli na Doualské mezinárodní letiště (a s nimi dva tucty příbuzných a rodinných přátel, kteří je měli doprovodit), a když měli vyrazit na dvouhodinovou cestu na letiště, jen se usmívala a mávala sousedům a členům jejich velké rodiny. Shromáždili se na trávníku před domem, aby jim závistivě zamávali na rozloučenou. Při pohledu na ně se krátce pomodlila a přála jim stejné štěstí, které, jak věděla, čeká ji v Americe.

Teď, o rok a půl později, byl jejím domovem New York. Bylo to místo se všemi radostmi, po nichž toužila. Probouzela se vedle muže, kterého milovala, a když se otočila, viděla jejich dítě. Poprvé v životě měla zaměstnání. Pracovala jako soukromá domácí ošetřovatelka

přes agenturu, která jí platila v hotovosti, protože ještě neměla pracovní povolení. Poprvé za šestnáct let byla oficiálně studentkou, studovala chemii na vyšší odborné škole Borough of Manhattan Community College a nikdy si nedělala starosti kvůli školnému, protože věděla, že Džende vždy bez řeči zaplatí tři tisíce dolarů za semestr, na rozdíl od jejího otce, jenž bez ustání reptal kvůli finančním problémům, a kdykoli některé z jeho osmi dětí požádalo o peníze na školné nebo novou školní uniformu, udělal mu přednášku o tom, jak západoafrické franky nerostou na mangovnících. Poprvé po velmi dlouhé době se ráno neprobouzela, aniž by měla nějaké plány kromě přípravy oběda pro rodiče a sourozence, péče o Liomiho, úklidu domu, cesty na trh, setkání s kamarádkami a poslušání jejich stížností na tchyně. Neuléhala už s vyhlídkou jen na stejné další dny, kdy se její život neubírá ani kupředu, ani zpátky. A poprvé v životě snila o něčem jiném než o manželství a mateřství: snila o tom, že se stane lékárníci, jako byli ti, jichž si v Limbé všichni vážili, protože v lahvičkách s pilulkami rozdávali zdraví a štěstí. Aby se jí tento sen splnil, musela si vést ve škole dobře, a přesně to také dělala – měla průměr B plus. Tři dny v týdnu chodila do školy a po vyučování procházela po školních chodbách s tlustými učebnicemi algebry, chemie, biologie a filozofie a zářila, protože se z ní stávala učená žena. A co nejčastěji sedávala v knihovně nad domácími úkoly nebo v úřední hodiny pronásledovala profesory s žádostmi o radu, co má dělat, aby měla ještě lepší známky a mohla jít studovat farmacii na vysokou školu. Chtěla být na sebe pyšná, chtěla, aby byl Džende pyšný na svou ženu a Liomi na svou matku. Čekala příliš dlouho, aby se něčím stala, a teď, když jí bylo třiatřicet, už konečně měla – nebo byla na dobré cestě mít – všechno, co kdy v životě chtěla.

Telefon mu zazvonil ve chvíli, kdy projížděl po White Plains Road. Po čtyřech minutách hovoru mobil zaklapl a rozesmál se. Bušil do volantu a smál se hlasitěji a hlasitěji: jásavě, zmateně, nevěřicně. Kdyby jel po Novém Městě v Limbé, vyskočil by z auta, na ulici by někoho objal a řekl by mu: Bo, nevěřil bys, co jsem se právě dověděl. V Novém Městě by znal na ulici aspoň jednoho člověka, s nímž by se mohl o dobré zprávy podělit, ale tady v Bronxu, v ulicích plných starých cihlových domů a povadlých trávníků, neznal nikoho, ke komu by se mohl rozběhnout a zopakovat to, co mu právě zavolala Clarkova sekretářka. Byl tam jeden mladý černoš se sluchátky na uších, který pohupoval hlavou do rytmu nějaké dobré hudby; tři starší asijské školačky hihňající se s rukou u pusu – kdoví kde nechaly školní brašny, žádá ji na zádech neměla; nějaká žena kamsi spěchala a před sebou tlačila růžový kočárek s tlustým miminem. Byl tam také nějaký Afričan, podle tmavého hranatého obličej a dlouhého vlajícího pláště to musel být Senegalec nebo Burkiňan anebo člověk z některé jiné francouzskojazyčné západoafrické země. Džende za ním ale nemohl běžet jen proto, že byli oba Západoafričané. Potřeboval se radovat s někým, kdo znal jeho jméno a jeho osud.

„Ach, božíčku, Džende,“ zvolala Neni, když jí to pověděl. „Já tomu nemůžu uvěřit. Ty jo?“

Usmál se a zavrtěl hlavou. Věděl, že Neni na svou otázku neřádá odpověď; byla prostě stejně šťastná jako on. Ze zvuků, které slyšel spolu s jejím hlasem, usoudil, že tančí, skáče, pobíhá po bytě jako dítě odměněné hrstí bonbonů.

„Řekla, kolik přesně ti budou platit?“

„Pětatřicet tisíc.“

„Panenko skákavá! Božíčku! Já tančím, Džende. Skáču radostí, och!“

Ráda by zůstala na telefonu, radovala se s ním ještě aspoň deset minut, ale musela jít do školy na úvodní hodinu chemie. Usmíval se, pobavila ho její radost, silnější než Viktoriiny vodopády.

Pak zavolal bratranci Winstonovi.

„Gratuluju, člověče,“ řekl Winston. „Zázraky se dějí.“

„To ti povídám,“ opáčil Džende.

„Takže ty, křováckej kluk z Novýho Města v Limbé, budeš teď vozit exekutivce z Wall Street? Budeš teď řídit nablýskanej lexus místo toho otlučenýho hyundaie?“

Džende se zasmál. „Ani nevím, jak bych ti poděkoval,“ pokračoval. „Ani nedokážu začít –“

Jeho zákaznice na zadním sedadle promluvila.

„Moment, Bo,“ řekl Winstonovi. Otočil se a zjistil, že i žena mluví do mobilního telefonu, a to řečí, kterou v životě neslyšel. On mluvil pidžinskou angličtinou promíchanou s francouzštinou a s jazykem bakweri. Jeden druhému nerozuměli, tvořili tu spolu, ve žlutém taxíku křižujícím New York, jakýsi kvazi Babylon.

„Cos těm lidem o mně napovídal?“ zeptal se Winston. „Ten člověk říkal, že jsem mu byl vřele doporučen.“

„Nic,“ odpověděl Winston. „Jen jsem Frankovi řekl, že občas řídíš limuzínu a žeš dělal řidiče jedné rodině v New Jersey.“

„Cože?“

„Lžu, takže umřu,“ opáčil Winston a odfrkl si. „Ty si myslíš, že černocho dostane v téhle zemi dobrou práci tak, že se posadí před bělochy a řekne pravdu? Prosím tě, nenuť mě k smíchu. Jen jsem ti to nechtěl povídat předem, abys nebyl ještě nervóznější.“

„Bo, nekecáš? Ale já jsem nic z toho v životopisu neměl! Jak jsi –“

„Eh, ty tvoje strachy. Ten chlap je vytížený člověk. Věděl jsem, že se tě nebude ptát na všechno. Frank je jeho nejlepší přítel. Co? Ty nejses rád, že jsem mu to řekl?“

„Rád?“ Džende skoro zaječel, kroutil hlavou a zakláníl ji dozadu. „Nejradši bych teď hned vyskočil z auta a políbil ti nohy!“

„Ne, ne, děkuju,“ řekl Winston. „Povím nějakým *ngahám*, aby to pro mě udělaly.“

„Jo, tak dobře,“ řehtal se Džende. „Nebudu závidět, Neni by mě zabila.“

Winston se smál tak hlasitě, až chraptěl. „Ta poslední noc, Bo, to ti povídám –“

„Ale co budeme dělat, když si to budou chtít ověřit?“ zeptal se Džende. „Ta sekretářka povídala, že jim musím dát ty re... refe... reference.“

„O to se nestarej. Vyplníme ten formulář spolu, až se sejdeme. Mám na reference pár lidí.“

„Já jsem ti tak vděčnej, Bo... zkrátím to, já vůbec nevím, jak bych ti poděkoval.“

„Jen prosím tě hned toho děkování nech,“ vynadal mu Winston. „Jsi můj bratr. Když to neudělám pro tebe, tak pro koho? Vyřid' Neni, ať mi uvaří tu svou specialitu, tu paprikovou polívku s hovězímá nožkama a kuřecímá žaludkama. Nic jinýho nechci. Zastavím se zítra večer.“

„O to si nemusíš říkat,“ opáčil Džende s úsměvem. „Polívka na tebe bude čekat, a k tomu ještě vychlazený palmový víno a čerstvá sója.“

Winston mu ještě jednou poblahopřál a pak řekl, že se musí vrátit k instruktáži, na níž právě pracuje. Džende dál jezdil po Bronxu, bral pasažéry a vysazoval je, poslouchal internetové rádio Last FM a celou dobu se musel šťastně usmívat. Teď už potřebuješ jen dostat papíry, psala Neni, a budeme v klídku.

Vid', že to tak je? uvažoval. Nejdřív dobrá práce. Potom papíry. Nebyl by to skvělý pocit?

Povzdechl si.

Tři roky: tři roky už v Americe usiluje o získání papírů. Byl v zemi sotva čtyři týdny, když ho Winston vzal na schůzku s imigračním právníkem – bylo zapotřebí najít nějaké řešení, aby mohl, až mu vyprší návštěvnické vízum, zůstat v Americe natrvalo. Měli to v plánu celou tu dobu. Tohle však Džende na americké ambasádě v Yaoundé, když si byl podat žádost o návštěvnické vízum, neřekl.

„Jak dlouho máte v úmyslu zůstat v New Yorku?“ ptal se konzulární úředník.

„Jen tři měsíce, pane,“ odpověděl. „Jen tři měsíce a slibuju, že se vrátím.“

Aby podepřel své tvrzení, předložil důkazy: dopis od svého nadřízeného, který ho vylíčil jako svědomitého pracovníka, jenž má natolik rád svou práci, že by ji nikdy neopustil jen proto, aby bezcílně bloumal po Americe; rodný list svého syna, aby ukázal, že by nikdy neopustil dítě; doklad o vlastnictví kousku půdy, který mu dal jeho otec, s úmyslem naznačit, že se chce vrátit a půdu obdělávat; dopis z městského stavebního úřadu (zaplatil jednomu vzdálenému strýci, jenž tam pracoval, aby to pro něj zařídil), kde se psalo, že zažádal o povolení postavit si dům; a dopis od přítele, který se zapřísahal, že Džende nechce v Americe zůstat, protože si spolu po jeho návratu chtějí otevřít nálevnu.

Konzulárního úředníka to přesvědčilo.

Další den už Džende odcházel z konzulárního úřadu s vízem. Ano, pojedete do Ameriky. On, Džende Dikaki Džonga, syn Ikoly Džongy, vnuk Dikakiho Manyaky ma Džongy, pojedete do Ameriky! Vyběhl z ambasády do prašných ulic Yaoundé s tak rozzářenou tváří, že se jedna ewondská žena s košíkem plantýnů na hlavě zastavila uprostřed kroku a upřeně na něho pohlédla. *Quel est son problème?* slyšel ji ptát se přítelkyně. Zasmál se. On nemá žádný problém. Za měsíc odjede z Kamerunu. Odjede a za tři měsíce se určitě nevrátí. Kdo by odjížděl do Ameriky, aby se za pouhé tři měsíce vrátil k nicotné budoucnosti v Kamerunu? Ne mladí muži jako on, ne lidé, které v jejich vlastní zemi čeká v budoucnu jen chudoba a beznaděj. Ne, lidé jako on nejezdí do Ameriky na návštěvu. Přijedou tam a zůstanou, dokud se nemohou domů vrátit jako dobyvatelé – dobyvatelé se zelenou kartou či americkým pasem, s kapsami plnými dolarů a s fotografiemi šťastného života. A proto si byl Džende v den, kdy nastoupil do letadla z Doualy do Newarku s mezipřistáním v Paříži, jistý, že se do Kamerunu nevrátí, dokud nezíská svůj podíl mléka, strdí a svobody, jimiž oplývá země zaslíbená zvaná Amerika.

„Nejlepší způsob, jak získat papíry a zůstat v zemi, je azyl,“ řekl mu Winston poté, co Džende překonal pásmovou nemoc a půl dne se v úžasu procházel po Times Square. „Buď to, nebo se oženíš s nějakou starou bezzubou běloškou z Mississippi.“

„Chraň Bůh,“ odpověděl Džende. „To mi dej radši láhev petroleje a já teď hned umřu.“ Usoudil, že jedinou možností je pro něho azyl. Winston souhlasil. Může to trvat léta, říkal, ale vyplatí se to.

Winston pro něho najal právníka, Nigerijce Bubakara ze čtvrti Flatbush v Brooklynu. Oč byl Bubakar menší, o to hbitější byl v hovoru. Winston říkal, že není jen velký imigrační právník se stovkami afrických

klientů po celé zemi, ale že je také odborník v umění, jak poskytovat svým klientům ty nejlepší historky o pronásledování, aby získali souhlas s azylem.

„Jak si myslíte, že to všichni ti lidé, kteří získali azyl, udělali?“ zeptal se Bubakar bratranců, když se dva měsíce po Džendeho příjezdu poprvé sešli na neplacenou konzultaci. „Vy si myslíte, že opravdu před něčím prchají? Pch. Něco vám povím. Je to měsíc, co jsem získal azyl pro dceru premiéra jedné východoafrické země.“

„Vážně?“ zeptal se Winston.

„Ano, vážně,“ zavrčel Bubakar. „Co myslíte tím vážně?“

„Jsem jen překvapený. Které země?“

„Teď bych o tom raději pomlčel, fajn? Vlastně na tom nezáleží. Říkám to proto, že její otec je premiér, ne? Má tři lidi na utírání zadku a další tři, co jí tahají suchý z nosu. A teď je tady a tvrdí, že se doma bojí o život,“ šklebil se. „Všichni děláme, co umíme, aby se z nás stali Američani, ne?“

Džende přikývl.

Winston pokrčil rameny. Na Bubakara ho odkázal jeden přítel z Atlanty, který o něm mluvil velice pochvalně. Ten přítel nepochyboval o tom, že jedině Bubakarovou zásluhou je stále ještě v Americe, má zelenou kartu a chybí mu už jen dva roky, aby směl požádat o americké občanství. Přesto bylo Džendemu podle Winstonových svěšených koutků jasné, že se zdráhá uvěřit tomu, že ten mužik s dlouhými chlupy trčícími z neustále rozšířených nosních dírek je expert vůbec na něco, natož na komplexní právní sféru azylové emigrace. Diplom na stěně sice tvrdil, že chodil na jakousi právnickou vysokou školu v Alabamě, ale Winstonovi jeho svérázné chování neomylně prozrazovalo, že své skutečné vzdělání získal na internetových imigračních fórech, na stránkách, kde se shromažďovalo množství

aspirantů na americké pasy, kteří hledali způsoby, jak přechytračit americký imigrační systém.

„Bratře,“ obrátil se přes prázdný stůl v překvapivě čisté a uspořádané kanceláři Bubakar k Džendemu, „můžeme začít tím, že mi povíte něco víc o sobě, a já se podívám, jak vám můžu pomoci.“

Džende si položil ruce na stehna, napřímil se a začal vyprávět svůj příběh. Mluvil o svém otci farmáři, o matce prodavačce a chovatelce prasat, o svých čtyřech bratřech a jejich dvoupokojovém *caraboatu* v Novém Městě v Limbé. Mluvil o tom, jak chodil na křesťanskou základní školu a jak přerušil studium na Národní všeobecné střední škole poté, co přivedl Neni do jiného stavu.

„Co? Vy jste přestal studovat, protože jste zbouchnul holku?“ zeptal se Bubakar a přitom si dělal poznámky.

„Ano,“ odpověděl Džende. „Její otec mě za to nechal zavřít do vězení.“

„Ha! A máme to!“ řekl Bubakar a zvedl hlavu od poznámkového bloku. Oči mu zářily vzrušením.

„Co máme?“ zeptal se Winston.

„Jeho azyl. Povíme tu historku na imigračním.“

Winston a Džende se na sebe podívali. Džende se domníval, že Bubakar ví, o čem mluví; Winstonův výraz napovídal, že si myslí, že Bubakar nejspíš o tom, o čem mluví, neví nic.

„O čem to mluvíte?“ zeptal se Winston. „To bylo dávno, v roce 1990, před čtrnácti lety. Jak chcete soudce přesvědčit, že se můj bratranec doma v Kamerunu bojí pronásledování, protože kdysi dávno přivedl do jiného stavu děvče a dostal se za to do vězení? Promiňte, ale v naší zemi, a možná i ve vaší zemi, je naprosto v mezích zákona, když otec nechá zavřít mladého muže za to, že zkomplikoval jeho dceři budoucnost.“

Bubakar pohlédl s despektem na Winstona a pohrdlivě ohrnul ret. „Pane Winstone,“ řekl po dlouhé

odmlce, během níž si cosi zapsal, a pak rozvážně položil pero na notes.

„Ano?“

„Rozumím tomu tak, že jsme oba právníci a vy jste chytrák z Wall Street. Není to tak?“

Winston neodpověděl.

„Za jedno vám ručím, příteli,“ pokračoval Bubakar. „Kdyby vás postavili před imigračního soudce a požádali vás, abyste vypovídal ve prospěch svého bratrance, vůbec byste nevěděl, co říct. Chápete? Tak mi prosím dovoluňte, abych dělal, co umím, a pokud budu někdy potřebovat právníka, aby mi poradil, jak zatajit před vládou daně, nechám zase já vás dělat, co umíte.“

„Moje práce není radit lidem, jak zatajit daně,“ odpověděl Winston zcela klidně, i když podle jeho upřeného pohledu Džende usoudil, že má spíš chuť natáhnout se přes stůl a vyrazit Bubakarovi všechny zuby.

„Takže vy tohle neděláte?“ zeptal se Bubakar s posměšným zájmem. „Tak co teda na Wall Street děláte?“

Winston polykal vztek. Džende nic neřikal, ale byl stejně rozezlený jako jeho bratranec.

Snad v obavě, aby nezašel příliš daleko, se Bubakar pokusil držet své poznámky na uzdě a bratrance uklidnit.

„Bratři moji, dost sporů,“ řekl a přešel do pidžinské angličtiny, do jakési směsi její kamerunské a nigerijské podoby. „Teď není čas na hádky. Máme před sebou práci, oukej? Co bylo, bylo. Je to tak?“

„Jistě,“ řekl Winston, „tak se držíme naší věci.“

Džende vzdychl a čekal, až se rozhovor vrátí k jeho žádosti o azyl.

„Ale jen abyste věděl,“ dodal Winston, „moje práce korporátního právníka neobnáší žádný lhaní ani manipulace.“

„Jistěže,“ opáčil Bubakar. „Promiňte, můj bratře. Musel jsem si to splést s jiným odvětvím práva.“

Oba muži se zasmáli.

„Co se stalo s tou mladou ženou, kterou jste přivedl do jinýho stavu?“ obrátil se Bubakar k Džendemu.

„Je doma v Limbé.“

„A to dítě, který jste s ní měl?“

„Holčička zemřela.“

„To je mi líto, ach, můj bratře, moc líto.“

Džende odvrátil pohled. Nepotřeboval soucit. Po čtrnácti letech určitě nepotřeboval projevy soustrasti.

„Šel jste do vězení předtím, nebo potom, co umřela?“

„Než se narodila, poté co rodiče mojí holky zjistili, že jsem to byl já, kdo ji zbouchnul.“

„Tak to běžně chodí,“ vložil se do hovoru Winston.

„Rodiče zavolají policii a milenec jde do vězení.“

Bubakar přikývl a dál si dělal poznámky.

„Byl jsem ve vězení čtyři měsíce. Když mě propustili, byl dítěti měsíc. Tři měsíce nato zemřelo na žlutou horečku.“

„To je mi líto, můj bratře, vážně líto,“ opakoval Bubakar.

Džende se trochu napil vody a odkašlal si. „Ale mám v Kamerunu jiný dítě,“ řekl. „Mám tříletýho syna.“

„Se stejnou ženou, se kterou jste měl dceru?“ zeptal se Bubakar.

„Ano,“ odpověděl Džende. „Je to matka mýho syna. Pořád je to jen má přítelkyně. Byli bysme už manželé a s naším synem rodina, kdyby mi její otec dovolil vzít si ji.“

„A proč s tím manželstvím nesouhlasí?“

„Říká, že potřebuje čas na rozmyšlenou, ale já vím, že je to proto, že jsem chudej.“

„Je to sociální problém,“ řekl Winston. „Džende je z chudé rodiny. Rodina té mladé dámy má trochu víc peněz.“

„Nebo je to možná proto, že otec té mladé dámy se nepřenese přes to, co se jeho dceři stalo?“ nadhodil

Bubakar. „Mám na mysli, když jako otec vidíte, že vaše mladá dcera otěhotní, odejde ze školy a pak o dítě přijde, je to hodně těžký, ne? Já myslím, že bych nikdy neměl rád člověka, kterej by tohle udělal mojí dceři, ať už by byl z bohaté, nebo z chudé rodiny.“

Ani jeden z bratranců neodpověděl.

„Na tom ale vlastně nezáleží, jakej má důvod,“ pokračoval Bubakar. „Myslím, že ten příběh je naší nejlepší šancí na azyl. Prohlásíme, že jde o perzekuci založenou na příslušnosti k určité sociální vrstvě. Rozvineme historku tak, že se bojíte vrátit domů, protože máte strach, že vás rodina vaší přítelkyně chce zabít, abyste se nemohli vzít.“

„To zní jako příběh, co by se mohl stát v Indii,“ namítl Winston. „V Kamerunu se ale nic takovýho neděje.“

„Snažíte se říct, že Kamerun je lepší než Indie?“ odsekl Bubakar.

„Snažím se říct, že Kamerun není Indie.“

„Nechte to na mně, můj bratře.“

Winston vzdychl.

„Kdy můžeme poslat žádost?“ zeptal se Džende.

„Jakmile mi poskytnete všechny důkazy.“

„Důkazy? Jaký důkazy?“

„Jaký důkazy? Jako záznam o vašem věznění. Rodný listy vašich dětí. Obou. Úmrtní list děvčátka. Dopisy. Spoustu dopisů. Od lidí, kteří budou tvrdit, že slyšeli, že ten muž se vás chystá zabít, jestli vás ještě uvidí. Od lidí, kteří slyšeli jeho bratry, bratrance, kohokoli z rodiny mluvit o tom, jak vás zničí. Taky fotky. Vlastně cokoli a všechno o tom děvčeti a jejím otci. Můžete mi to sehnat?“

„Zkusím to,“ odpověděl Džende váhavě. „Ale co když nebudu moct sehnat dost důkazů?“

Bubakar se na něho poněkud pobaveně podíval a zavrtěl hlavou. „Ach, můj bratře,“ řekl, odložil pero

a předklonil se. „Mám to pro vás vyčarovat? Vezměte rozum do hrsti a sežeňte pro mě něco, co budu moct těm lidem ukázat. Jak říká ten chlapík Jerry Maguire: Ukažte mi peníze. Tady je to podobný! Jenže tihle lidi z imigračního budou říkat: Ukažte mi důkazy! Ukažte mi důkazy! Pochopil jste?“

Zasmál se vlastnímu žertu. Winston si odfrkl. Džende nereagoval; nikdy neslyšel o muži jménem Jerry Maguire.

„Musíme jim ukázat hodně materiálů, abychom je přesvědčili, chápete? Tak nebo onak, je potřeba sehnat spoustu důkazů.“

„Uvidíme, co budeme moct udělat,“ řekl Winston.

Džende přikývl na souhlas, i když věděl, že bude těžké takové dopisy sehnat. Otec Neni ho rád nemá – to věděl celá léta –, ale ten starouš mu nikdy nepohrozil, že ho zabije. Nikdo v Limbé by to nedosvědčil. Jenže žádost o azyl byla jeho největší šance a musel pro to něco udělat. Usoudil, že si o tom promluví s Winstonem; ten už bude mít nějaký nápad, jak to provést.

„A vy věříte, že to bude fungovat?“ zeptal se Winston.

„Udělám z toho přesvědčivej případ,“ odvětil Buba-kar. „Váš bratranec svý papíry dostane, inšálláh.“

Nedokázala jít spát dřív, než dorazil domů – Džende jí musel říct o svém prvním dni v práci úplně všechno. Když mu kolem poledne volala, jak se den vyvíjí, odpověděl jen, že to jde dobře, že teď nemůže mluvit, ale všechno je v pořádku. A tak neměla jinou možnost než počkat a teď, skoro o půlnoci, ho konečně uslyšela u dveří, oddechujícího poté, co vystoupal do páteho patra k jejich bytu.

„Tak co?“ zeptala se s úsměvem, když se sesunul na ošoupanou pohovku v obývacím pokoji.

„Nemůžu si stěžovat,“ usmíval se. „Šlo to dobře.“

Odešla do kuchyně a přinesla mu sklenici studené vody. Pomohla mu ze saka, a když s hlavou zvrácenou dozadu zůstal asi minutu na pohovce, přinesla mu večeři a odsunula židli, aby měl u jídelního stolu pohodlí.

Potom se začala vyptávat. Co přesně pro tu rodinu dělal? Kam je vezl? Je paní Edwardsová pěkná? Je jejich syn dobře vychovaný? Bude pracovat takhle dlouho každý den?

Byl unavený, ale ona se nevzdávala, házela po něm otázky jako bonbony na vítěze. Chtěla vědět, jak žijí bohatí lidé. Jak se chovají. Co říkají. Když si můžou někoho najmout, aby je vozil, pak musí být jejich život opravdu něco, ne?

„No tak,“ naléhala, „pověz mi to.“

A tak jí mezi sousty večere vyprávěl všechno, co mohl. Byt Edwardsových je veliký a krásný, říkal. O milion dolarů krásnější než jejich tmavý byt s jednou ložnicí. Z okna jejich obývacího pokoje vidíš celé město – brada mu poklesla, když to viděl.

„Jejda,“ řekla. „Jaký by to bylo, mít něco takového? Každý den bych vyskočila a dotkla se nebe.“

Vypadá jako jeden z těch bytů bohatých lidí, které bývají v televizi, pokračoval. Všechno je bílé nebo stříbrné, velice čisté, velice lesklé. Strávil tam jen několik minut, když čekal na Mightyho, kterého měl zavést do školy, poté co odvezl pana Edwardse do práce. Paní Edwardsová ho požádala, aby šel nahoru, devítiletý Mighty se s ním chtěl před cestou do školy seznámit. „Moc hezký dítě, a taky dobře vychovaný, tenhle Mighty,“ řekl.

„To ráda slyším,“ odpověděla. „Bohatý dítě, co má chování.“ Měla chuť se zeptat, jestli je Mighty vychovaný tak dobře jako jejich Liomi, ale neudělala to; myslela, že bude lepší řídit se radou, kterou jí dala před mnoha lety matka: zdržet se srovnávání svého dítěte s dětmi jiných žen. „Mají jen tohle jedno dítě?“ zeptala se místo toho.

Zavrtěl hlavou. „Mighty mi říkal, že má velkého bratra. Ten bydlí na kraji města v jiném bytě, kterež jim patří, a chodí na Kolumbijskou univerzitu. Na právnickou fakultu.“

„Toho taky budeš vozit?“

„Možná, nevím. Mighty říkal, že je jeho bratr moc často nenavštěvuje a pana Edwardse to mrzí. Dál už jsem se ho nevyptával.“

Dolila mu vodu do poloprázdné sklenice a nechala ho několik minut v klidu jíst. Pak se zase začala ptát. „A paní Edwardsová,“ pokračovala, „jak ta vypadá?“

„Skvěle,“ odpověděl. „Tak jak má vypadat žena bohatýho muže. Winston říkal, že patří k těm lidem přes jídlo –“

„Lidem přes jídlo?“

„To jsou lidi, co učí jiný lidi, jak a co mají jíst... aby vypadali tak a tak, a ne jinak.“ Přitáhl si plechovku limonády Mountain Dew, kterou postavila na stůl, otevřel ji a dlouze se napil. „Lidi v téhle zemi se pořád starají o to, jak a co mají jíst, a platí někomu cizímu velký peníze, aby jim to řekl. Radí: Jez tohle, nejez toto. Když už člověk ani neví, co a jak má jíst, co jinýho může na tomhle světě umět?“

„Určitě je štíhlá a dobře vypadá.“

Roztržitě přikývl, po tváři se mu řinul pot z pálivé papričky, kterou hodila ke kuřeti do rajčatové omáčky. Potu si nevšiml, vzal jedno stehýnko, předními zuby odtrhl maso a vysál šťávu z kosti.

„Ale jak přesně vypadá?“ naléhala. „Bébé, details, prosím tě.“

Vzdychl a řekl, že z toho, jak vypadá, si moc nepamatuje. Jediné, co si pamatuje, je to, že se jaksi podobá té manželce z *Americké krásy*, filmu, který oba milovali a na který se podívali, kdykoli si chtěli připomenout, že život na amerických předměstích může být i velmi podivný a že je možná lepší žít v mírumilovných amerických městech, jako je New York.

„Jak se ta žena vlastně jmenuje doopravdy?“ zeptal se s plnými ústy a rajčatová omáčka mu přitom pomalu kapala z prstů. „Ty tyhle věci víš.“

„Annette Beningová?“

„Jo, jo. Tě je podobná.“

„Má stejný oči a všechno? Tak to musí být krásná, ne?“

Odpověděl, že si nemůže vzpomenout, jestli má Cindy Edwardsová oči jako Annette Beningová.

„Nepoznáš pokaždý, jaký má oči ve skutečnosti,“ řekla. „Některý si berou barevný kontaktní čočky, takže si můžou barvu očí měnit, kdy se jim zachce. Žena jako paní Edwardsová se nejspíš narodila do bohaté rodiny a začala nosit barevný kontaktní čočky už jako dítě.“

„Já ti nevím...“

„Bohatej otec, bohatá matka, bohatej manžel. Za celej svůj život nejspíš nikdy nevěděla, jaký to je, mít starost o peníze.“

Olízl si rty, vzal si z talíře kousek plantýnu, v prstech ho rozlomil, namočil do rajčatové omáčky, rychle si ho vložil do úst a kousal.

Dívala se na něho. Pobavila ji zuřivost, s jakou jídlu hltal. „A co bylo pak, když jsi Mightyho zavezl do školy?“

Vrátil se a vyzvedl paní Edwardsovou, vyprávěl. Odvezl ji do její kanceláře, pak na jednu schůzku do Battery Parku a potom na další schůzku v Soho. Nakonec ji odvezl domů, vyzvedl Mightyho ze školy a zavezl ho i s jeho chůvou do jednoho domu na Upper West Side, kam kluk chodí do klavíru. Pak vyzvedl pana Edwardse v kanceláři, odvezl ho do jedné steakové restaurace na Long Islandu a kolem desáté zpátky do města. Doplnil benzin, zaparkoval auto v garáži a nastoupil do autobusu z East Side do West Side. Potom nastoupil do metra na linku číslo 3 směrem na sever, domů.

„Jéje!“ vykřikla. „Není to moc práce pro jednoho člověka na jeden den?“

To by jistě mohlo být, řekl jí. Ale nečeká se to za ty peníze, které mu budou platit? Neměla by zapomínat, že před čtrnácti dny vydělával pouhou polovinu toho, co mu platí pan Edwards, a jezdil s taxíkem i dvanáct hodin denně.

„Můžeme jen děkovat Bohu,“ přikývla na souhlas. Zvedl skleničku s vodou a napil se.

„Spočítala jsem tvůj plat, pětatřicet tisíc plus mých deset,“ řekla poté, co mu opět doplnila sklenici. „Když zaplatíme tvoje daně a moje školné a nájem a pošleme peníze domů a všechno ostatní, můžeme ještě pořád ušetřit tak tři nebo čtyři sta dolarů měsíčně.“

„Čtyři sta dolarů měsíčně!“ vykřikl a přitom odhalil nerozkousané jídlo v ústech.

Přikývla a usmála se. Také se divila, jak se toho za tak krátkou dobu může tolik změnit. „Budeme takhle šetřit, Bébé, budeme se opravdu snažit, a můžeme ušetřit pět tisíc za rok. Deset let a můžeme mít dost peněz na zálohu na byt se dvěma ložnicemi v Mount Vernon nebo v Yonkers.“ Naklonila k němu hlavu. „Nebo dokonce v New Rochelle.“

Zavrtěl hlavou. „Jednoho dne budeme muset začít platit vyšší nájem,“ řekl. „Jak dlouho myslíš, že bude trvat, než vláda přijde na to, že si pan Charles nárokují levný bydlení, i když jezdí v hummeru? Oni zjistí, že mu platíme, abysme tady mohli bydlet, a vykopnou nás –“

„Takže?“

„Takže jednoho dne začneme platit za nájem víc než pět set a pětatřicet tisíc nebude na život v Harlemu nic.“

Pokrčila rameny; to je mu podobné, myslet dopředu na všechno špatné, co se může stát. „Jednoho dne není dneska,“ opáčila. „Než na to přijdou, budeme mít našetřeno. Já budu lékárnicí,“ opět se usmála a přivřela oči, jako by si ten den představovala. „Budeme mít vlastní byt se dvěma ložnicemi. Ty vyděláš víc peněz jako řidič. Já budu mít slušnej plat jako lékárnice. Už nebudeme bydlet v tomhle bytě plným švábů.“

Podíval se na ni a usmál se. Doufala, že Džende také věří, že z ní jednoho dne bude lékárnice. Snad za pět, možná za sedm let, jednou ale jistě.

Sledovala ho, jak dojídá, jak si bere poslední kousek plantýnu, vytírá jím talíř a pak si ho spolu s posledním kouskem kuřete rychle vkládá do úst. Láskyplně na něj hleděla a zachichotala se, když dopil plechovku Mountain Dew a odříhl si. „Ty jsi ale cisterna,“ řekla a štouchla ho do žeber.

Také on se znaveně zasmál. I přes jeho únavu viděla, že je spokojený. Nic ho nepotěšilo víc než chutná večeře po dlouhém pracovním dni. A ji nic nepotěšilo víc než vědomí, že mu udělala radost.

Po dlouhé odmlce, kdy seděl opřený o židli a s úsměvem hleděl na stěnu, si umyl ruce v míse s vodou, kterou postavila na stůl, a vstal. „Je Liomi v naší, nebo ve své posteli?“ zašeptal z předsíně.

„Ve své,“ odpověděla a zazubila se. Věděla, že bude šťastný, když budou moct dál slavit v posteli. Posbírala po něm špinavé talíře a odnesla je ke dřezu. *E weni Lowa la manjaka*, tiše zpívala a při umývání talířů se pohupovala v bocích. *E weni Lowa la manjaka, Lowa la nginja, Na weta miseli, E weni Lowa la manjaka*.

V těchto dnech si zpívala víc než za celý svůj dřívější život. Zpívala si, když žehlila Džendeho košile i když se ráno vracela domů ze školy, kam odvedla Liomiho. Zpívala si, když si nanášela rtěnku, než s Džendem a Liomim vyrazila na nějaký africký večírek: na jmenovací obřad do Brooklynu, na tradiční svatbu do Bronxu nebo na smuteční slavnost do Yonkers za někoho, kdo zemřel v Africe a koho v podstatě nikdo z hostů neznal, anebo prostě na nějaký večírek, kam ji pozvala jedna z kamarádek ze školy nebo z práce a ujišťovala ji, že je úplně v pořádku tam jít. Afričany přece oblíbené výmysly bělochů, jako je vstup pouze na pozvání, nezajímají. Zpívala si, když šla do podzemky, zpívala si dokonce i v Pathmarku a nic si nedělala z pohledů ostatních lidí, kteří nechápali, jak

někoho může tak těšit nakupování potravin. *God na hejlelej, God na waja oh, God na hejlelej, God na waja oh, noubody dej lajk am oh, noubody dej lajk am, hejo, wajo God na hejlelej.*

Když domyla nádobí, vzala nové černé sako, které Džendemu koupila v T. J. Maxxu za sto dvacet pět dolarů, což byla třetina jejich společných úspor. Oprášila je kartáčem, postříkala parfémem a přichystala na pohovku na další den. Podívala se na sako a usmála se; byla ráda, že je koupila. Chtěla koupit levnější v jednom diskontním supermarketu na Stopětadvacáté ulici, ale Fatou jí to rozmluvila. Proč ty chtít kupovat laciný sako, když on vozit velkýho muže? ptala se. Kup mu pěkný sako, aby řídil pěkný auto pro bohatýho muže. A jeden den, až on sám bude bohatej muž, koupíš sako v ještě lepším obchodě. Ty pak pro něho nakupovat šaty, všechny šaty v mnohem, mnohem lepším obchodě. V bezva obchodě pro bílý, jako je Target.

Cindy Edwardsová se k němu chovala srdečně (když jí otevíral dveře auta, pokaždé mu hned odpověděla na pozdrav; ptala se, třebaže bez zájmu, jaký měl den; říkala prosím a děkuji tak často, jak se slušelo), přesto však, když byla v autě, vždycky ztuhl. Nedýchá příliš nahlas? Očistil dost dobře zadní sedadlo, aby jí nějaké smítko neušpinilo kalhotový kostým? Věděl, že by musela být posedlá dokonalostí a mít vnímavost hlídacího psího šampiona, aby si všimla nějaké takové drobnosti, ale to nestačilo, aby se mohl plně uvolnit – pořád byl v práci nový, musel být proto dokonalý. Naštěstí skoro neustále mluvila do mobilního telefonu. A stejně tak i to úterý, čtrnáct dní nato, co pro jejich rodinu začal jezdit. Ten den odpoledne, jen co znovu nasedla do auta před jednou z restaurací na Union Square, začala ihned telefonovat. „Vince do Aspenu nepojede,“ řekla pomalu a smutně, skoro v šoku, jako by četla nahlas nějakou tragickou zprávu z novin.

Před dvěma hodinami byla mnohem šťastnější. Džendemu bylo hned jasné, že ten mladý muž, se kterým se sešla před restaurací, je její syn Vince – byl totiž replikou svého otce, šest stop vysoký, jen štíhlejší, s vlnitými vlasy. Cindy vyskočila z vozu, doběhla k němu, objala ho a třikrát políbila. Vypadalo to, jako kdyby

ho neviděla celé měsíce, což bylo podle toho, co říkal Mighty, celkem pravděpodobné. Několik minut stáli na chodníku a povídali si. Vince si mnul ruce, strkal je do kapes mikiny s kapucí a s logem Kolumbijské univerzity a zase je vytahoval, Cindy ukazovala k Union Square Parku a zešíroka se usmívala, jako by Vinceovi připomínala nějaký konkrétní společný zážitek.

„Zrovna jsem s ním poobědvávala,“ pokračovala. „Neříkal proč... Ne, říká, že určitě nepojede... Povídám, že říkal, že nejede! Odjíždí na nějaké odlehlé místo v Kostarice, protože jeho duševno nutně potřebuje vypadnout z tohoto hluku... Co tím chceš říct, že je to oukej? Nepovídej mi, že je to oukej, Clarku. Tvůj syn se rozhodne, že nestráví dovolenou s rodinou, a ty mi povídáš, že je to v pořádku? Ne, nečekám, že něco uděláš. Vím, že nemůžeš nic dělat... Vím, že ani já nemůžu nic dělat, ale tebe to netrápí? Je ti jedno, že nemá smysl pro rodinu? Nepřijede na Mightyho narozeniny ani se nenamáhá zeptat se mě, než se rozhodne nepřijet na Vánoce... já nic přesouvat nebudu... Jistě, to by bylo vážně nejlepší. Takže teď můžeš klidně pracovat na Štědrý den i na Boží hod, proč vlastně nepracuješ nepřetržitě až do dalšího roku? Nepovídej mi, že jsem směšná! Kdyby ses jen o trochu víc staral, Clarku, o to, jak si kluci vedou, jestli jsou opravdu šťastní... Nechci po tobě, abys cokoli dělal, protože vím, že nedokážeš vidět nic kromě sebe ani klást zájmy ostatních nad svoje. Jo, ovšem, ale jednoho dne si budeš muset uvědomit, že nemůžeš pořád dělat jenom to, co děláš, a doufat, že nějakou náhodou bude s dětmi všechno v pořádku. Tak to nefunguje... Tak to *nikdy* nebude fungovat.“

Džende slyšel, jak mrštila telefonem na sedadlo, a několik vteřin bylo v autě úplné ticho, Cindy jen ztěžka dýchala.

„Jdeš na Mightyho recitál?“ řekla poté, co telefon zjevně zvedla a znovu zavolala manželovi. „Ano, hned mi zavolej zpátky, prosím... potřebuju to vědět co nejdřív.“

S rukama pevně svírajícíma volant v pozici tři a dvě, jak ho to učili v Kamerunu, odbočil Džende do Madisonské avenue. V mrazivém pozdním odpoledni už slunce z města odešlo, ale Manhattan jako vždy jasně svítil a pod pouličními lampami a v bílých světlech, která se linula ze zářících obchodů, viděl tváře mnoha barev, mířící různou rychlostí různými směry. Někteří lidé na přelidněném bulváru vypadali šťastně, jiní smutně, ale nikdo v tom okamžiku nevypadal tolik smutný jako Cindy Edwardsová. Její hlas byl tak ztěžklý bolestí. Nemohl si pomoci, přál si, aby jí někdo zavolał nějakou dobrou zprávu a ona se zase usmívala.

Telefon jí opět zabzučel a ona ho zvedla.

„Co tím chceš říct, že mu to vysvětlíš?“ křičela. „Slíbil jsi, že na tom recitálu budeš! Nemůžeš pořád děcku říkat... Mně je jedno, co se u Lehmanových děje. Je mi jedno, co hrozného by se mohlo přihodit, kdyby Lehmanovi ne-... A co ten galavečer s akordeonem? Potřebuju tvou odpověď do konce týdne... Ale ne, jed na tu služební cestu, Clarku. Jen... jen...“

Potom telefon znovu odhodila a několik minut jen seděla s loktem opřeným o dveře, hlavu v dlani. Džende měl dojem, že zaslechl, jak ztrápená žena popotahuje a zadržuje slzy.

Někde na Východní čtyřicáté ulici telefon znovu zvedla.

„Ahoj, Cheri, to jsem já,“ řekla, jakmile se ozvala hlasová schránka. Hlas měla klidný, ale pořád v něm byla slyšet sklíčenost. „Volám jen tak, nic se neděje. Konečně jsem sehnala ty lístky, takže je to oukej. Zavolej mi, prosím tě, až... To nevádí, nemusíš. Jsem v pohodě, jen

jsem měla fakt mizerný den... ty jsi ale nejspíš pořád pryč s klienty. Dobře. Mimochodem, dej mi vědět, kdybys potřebovala společnost, až pojeděš příště navštívit svou mámu, jo? Ráda bych jela s tebou.“

Zavolala na další číslo a tentokrát ta osoba telefon zřejmě hned zvedla.

„Jsi doma?“ zeptala se. „Ano, správně, zapomněla jsem... Jo, můžeme si popovídat později. Pozdravuj Mikea... Nic, nic... Totiž, nic nového, pořád ta stará písnička... Jsem hrozně naštvaná, a k tomu všemu ještě tohle... Ach ne, promiň, jen jdi... Ne ne, nemusíš mi dneska večer volat zpátky... jo, vážně, budu v pohodě... Budu v pořádku, June, slibuju. Jdi. A bav se.“

Zbývajících deset minut jízdy už netelefonovala. Tiše seděla, dívala se z okna a pozorovala šťastné lidi, jak chodí sem a tam po Madisonské avenue.

Přejeli přes Delaware Memorial Bridge, byli v půli zpáteční cesty z Washingtonu D.C. Mířili k New Jersey, každou chvíli se objevovaly cedule označující placenou silnici.

„Povídejte mi o Limbé,“ řekl Clark. „Chtěl bych se dovědět něco o místě, kde jste vyrostl.“

Džende se usmál. „Ach, pane,“ odpověděl a tón jeho hlasu samou nostalgií povyskočil o pár stupínek výše. „Limbé je moc hezké město. Měl byste se tam jednou podívat, pane. Vlastně, pane, vážně musíte. Když tam přijedete, uvidíte velkou ceduli, která vás vítá hned při vjezdu. Je to velice zvláštní cedule, pane. Podobnou jsem nikdy neviděl. Spatříte ji hned, jakmile budete sjíždět z kopce cestou z Doualy, když minete Čtvrtou míli. Nikdo ji nemůže přehlédnout. Nápis je červený a podpírají ji dva červené železné sloupy. Stojí na ní: Vítejte v Limbé, městě přátelství. Kdybyste tu ceduli viděl, pane, ach! Nezáleží na tom, kdo jste, jestli přijíždíte do Limbé na jeden den anebo zůstanete deset let, jestli jste malý nebo velký, budete šťastný, že jste do Limbé přijel. Ucítíte vůni vánku, kterým vás bude oceán zdravit už ze vzdálenosti mnoha mil. Ten sladký vánek oceánu! Potom opravdu ucítíte, že není na světě podobné místo, není jiné takové Limbé.“

„Zajímavé,“ řekl Clark a zavřel notebook.

„To tedy ano, pane,“ dodal Džende, dychtivý říct víc. Věděl, že pan Edwards je ochoten poslechnout si ještě více. Po třech měsících, co spolu jezdili, už Džende věděl, že kdykoli si šéf potřebuje krátce odpočinout od počítače, telefonu či papírů rozprostřených na zadním sedadle, ptá se na jeho dětství, život v Harlemu, plány na víkend s manželkou.

„A po té ceduli s přivítáním, pane,“ pokračoval, „když míjíte Druhou míli, uvidíte světla nočního města, jak se odrážejí od oceánu. Ta světla nejsou příliš jasná a ani jich není moc. Spíš tak akorát, aby vám prozradila, že je to město kouzel, město, kde na jedné straně pobřeží sídlí národní rafinerie OPEC a na druhé straně jsou rybáři se svými sítěmi. A když projedete První míli, pane, skutečně ucítíte to pravé Limbé. A to je něco jiného, pane.“

„To zní dobře.“

„Ach ano, pane. Limbé je velice zvláštní, pane Edwardsi. V Limbé žijeme prostě, ale život si užíváme. Uvidíte to, až tam přijedete, pane. Když projedete První míli dál, uvidíte mladé muže, jak si na rohu ulice kupují grilovanou kukuřici, a staré, jak hrají dámu. Mladé ženy mají do vlasů vpletené všelijaké falešné vlasy. Některé z nich vypadají jako *mami wata*, ty mořské panny z oceánu. Starší ženy si vážou dva *wrappery*, jeden na druhý. Tak se zralé ženy rády oblékají. Brzy nato dorazíte na křižovatku v Půli míle. Tam se budete muset rozhodnout, jestli odbočíte doprava k plantážím, doleva do Nového Města, odkud jsem já, nebo jestli budete pokračovat přímo k Dolní pláži, kde uvidíte Atlantský oceán.“

„To je fascinující,“ řekl Clark a znovu otevřel notebook.

„To vám přísahám, pane, je to nejlepší město v Africe. Dokonce i Vince říkal, že by v takovém městě chtěl žít.“

„Ovšem,“ podotkl Clark. Zvedl oči k Džendemu.
„Kdy to říkal?“

„Předevčírem, pane. Když jsem ho po večeři vzal zpátky z města.“

„Po jaké večeři?“

„Byl doma na večeři s Mightym a paní Edwardsovou.“

„Správně,“ přikývl Clark. Odsunul notebook doleva a zvedl složku dokumentů spojených obrovskými kancelářskými sponkami.

„Je to moc zábavný chlapík, ten Vince,“ řekl Džende a zazubil se. „Myslí si, že Obama nic nezmůže –“

„Tak proč jste tady?“

„Promiňte, pane?“

„Proč jste přijeli do Ameriky, když je vaše město tak krásné?“

Džende se krátce, rozpačitě zasmál.

„Jenže, pane,“ řekl, „Amerika je Amerika.“

„Nechápu, co tím myslíte.“

„Každý chce do Ameriky, pane, každý. Být v téhle zemi, pane. Žít v téhle zemi. Ach! To je ta nejúžasnější věc na světě, pane Edwardsi.“

„Stejně mi pořád není jasné, proč jste tady.“

Džende chvílku přemýšlel. Uvažoval, co má říct, aby neřekl příliš mnoho. „Protože moje země není dobrá, pane. Není to nic takového jako Amerika. Zůstanu ve své zemi, a nic ze mě nebude. Zůstal bych nikým. Můj syn by vyrostl a byl by chudý jako já. Stejně jako já jsem byl chudý jako můj otec. Ale v Americe, pane? Může ze mě něco být. Můžu se stát váženým mužem. Můj syn se může stát váženým mužem.“

„A to by se ve vaší zemi stát nemohlo?“

„Nikdy, pane Edwardsi.“

„Proč?“ zeptal se Clark a zvedl bzučící telefon. Džende počkal, až dokončí hovor, desetivteřinovou diskusi, během níž říkal jen „ano... ne... ne, nemyslím, že by

kvůli tomu měl být propuštěn.“ Pak telefon zazvonil znovu a on řekl tomu, kdo byl na lince, aby zavolal na personální a řekl jim, že se o to postará on. Poté zavěsil a požádal Džendeho, aby pokračoval.

„Protože... protože v mé zemi, pane,“ odpověděl Džende mnohem tišeji, značně méně uvolněný a vzrušený, než byl předtím, než uslyšel, že někomu hrozí propuštění, „protože v mé zemi, abyste se stal někým, musíte se nejdřív narodit někomu, kdo je někdo. Když nepocházíte z rodiny, která má peníze, tak na to zapomeňte. Když nepocházíte z rodiny, která má jméno, zapomeňte na to. Tak to prostě je, pane. Čím by se někdo jako já mohl stát v zemi, jako je Kamerun? Pocházím z ničeho. Bezejmenný, bez peněz. Můj otec je chudý člověk. Kamerun nemá nic –“

„A vy myslíte, že Amerika pro vás něco má?“

„Ach ano, pane, velmi mnoho, pane!“ řekl opět vyšším tónem hlasu. „Amerika má něco pro každého, pro každého, pane. Podívejte se na Obamu, pane. Kdo je jeho matka? Kdo je jeho otec? Nejsou to velcí lidé ve vládě. Nejsou to guvernéři ani senátoři. Vlastně, pane, jsem slyšel, že jsou po smrti. A podívejte se na Obamu dnes. Ten člověk je černý muž bez matky a bez otce a snaží se stát prezidentem země!“

Clark neodpověděl, opět zvedl bzučící telefon. „Jo, viděl jsem jeho e-mail,“ řekl člověku na lince. „Proč? Nevím, co říct. Nevím určitě, co si myslí Tom... Ne, Phile, ne! Naprosto nesouhlasím. Nemůžeme pořád dělat totéž a čekat, že to přinese jiné výsledky. Ano, jistě, držme se té strategie, i když už tři roky je to jedna špatná volba za druhou. Jsme pořád stejně krátkozrací.“ Odfrkl si a zavrtěl hlavou. „Ozývám se, jak můžu... ne, to neudělám. Co mně nejde na rozum, je to, že nikdo jiný, totiž vůbec nikdo až snad na Andyho nevidí, jak je směšné, že děláme pořád dokola totéž

a čekáme, že nějak přežijeme. Musíme změnit kurz. Hned. Z gruntu změnit strategii. Stopětka nás nebude navždycky držet na vlnách. Nevěřím tomu a říkal jsem to Tomovi. Všichni to odmítají! Nechápu, že nikdo nemyslí na to, že všechny ty neuvážené krátkodobé fixace se nám jednou vrátí a doženou nás... Jistě, to se stane... Jak? Opravdu se mě na to ptáš? Pomyslel jsi aspoň na vteřinu na to, že je všechno ohroženo, jestli to bouchne? Náš život, kariéra, rodina, pověst... Věř mi, stane se to. A můžu ti zaručit, že federálové nebudou váhat a Toma ukřižují, stejně jako ukřižovali Skillinga, a nás ostatní taky...“

Několik vteřin nic neříkal a naslouchal kolegovi. „Vážně myslíš, že to půjde tak hladce a čistě?“ řekl a trochu si odfrkl. „Že jaksi všichni vyjdou hladce a s čistým štítem z hořící budovy? Ne! To, jak dlouho už v tom jedeme, nepřinese v blízké budoucnosti nic dobrého. K čertu, to právě teď nic neznamená. Potápím se, Phile.“

Zhluboka se nadechl a znovu poslouchal. Zasmál se. „Fajn,“ řekl. „To by šlo. Snad jedno kolo. Nějakou dobu jsem na hřišti nebyl... Ne, to si šetři pro sebe, jedno kolo golfu někdy v dohledné době bude stačit... Ne, moc ti děkuju, Phile. To není můj šálek kávy... Jo, slibuju – zoufale tě budu prosit o její číslo, jakmile zjistím, že jsem ve stavu, že bych každou chvíli vybuchl.“

Zavěsil, znovu otevřel notebook a přitom se pro sebe usmíval. Začal psát. Po půlhodině ticha, chvíli poté, co vjeli na placenou dálnici, notebook odložil a třikrát telefonoval: své sekretářce, člověku jménem Roger kvůli jakési zprávě, kterou dosud nedostal, a pak někomu dalšímu, s nímž mluvil nepříliš dobře francouzsky.

„Vždycky mě potěší, když si můžu procvičit svou francouzštinu s pařížským týmem,“ řekl, když zavěsil.

„Máte velmi dobrou francouzštinu, pane Edwardsi,“ řekl Džende. „Žil jste v Paříži?“

„Jo, rok, když jsem studoval na Stanfordu.“

Džende přikývl, ale neodpověděl.

„To je vysoká škola,“ řekl Clark. „V Kalifornii.“

„Ach, Stanford! Teď si na ně vzpomínám, pane. Hraje dobrý fotbal. Já jsem v Kalifornii nikdy nebyl. Vy odamtud pocházíte, pane?“

„Ne, ale moji rodiče jsou tam teď na penzi. Vyrostl jsem v Illinois. V Evanstonu v Illinois. Můj táta byl profesorem na Severozápadní, to je taky vysoká škola.“

„Můj bratranec Winston, pane, když přijel do Ameriky, žil v Illinois několik měsíců, ale pořád říkal, že chce odjet. Kvůli zimě. Myslím, že proto taky vstoupil do armády, aby se mohl přestěhovat někam, kde je tepleji.“

„V tom nevidím žádnou logiku,“ opáčil Clark s potlačovaným smíchem. „Ale jistěže je tam velké chladno. Nemůžu říct, že by Evanston byl tak úžasný jako vaše Limbé, ale měli jsme tam se sestrou Ceci krásné dětství. Jezdili jsme na kolech kolem bloku s ostatními dětmi ze sousedství, s tátou jsme jezdívali do Chicaga, do muzeí a na koncerty, piknikovalo se u jezera... pro dítě prostě báječné místo. Ceci si dokonce myslí, že by se tam jednou mohla odstěhovat zpátky.“

„Ano, vaše sestra, pane. Ani jsem nevěděl, že jste z dvojčat. Teprve před pár dny mi Mighty řekl, že vaše sestra je vaše dvojče. Mám dvojčata vážně rád. Vlastně, kdyby mi je Bůh nadělil –“

„Když už o tom mluvíme, musím ji zkontrolovat,“ řekl Clark. Zvedl telefon a poslouchal jeho zvonění.

„Ahoj, to jsem já. Promiň, že jsem ti minulý týden nezavolał zpátky. Byl jsem zasekaný v práci, tolik se toho teď děje... mimochodem, včera večer jsem mluvil s mámou a ta mi říkala, že ty a holky do Mexika ne-

přijedete. Cec, poslouchej. Vezmi si všechno na mou kreditní kartu. Rozumíš? Promiň, jestli jsem ti to nevyvětlil dost jasně, ale chci, abys všechno, co si nemůžeš dovolit, zaplatila tou kreditní kartou. Všechno. Let, hotel, půjčení auta, rovnátka pro Keilu. Cokoli potřebuješ, zaplat' mou kartou. Víš, co to pro ně znamená, když tam budete všichni. Jsou to tátovy sedmdesátiny, Cec. A já chci vidět holky. V práci je blázinec, že sotva dýchám, ale až příště zavoláš, budu se snažit to zvednout. Nebo ti napsat e-mail. Víš, že napsat e-mail nebo esemesku je pro mě vždycky lepší.“

Jakmile zavěsil, vydechl, zvrátil hlavu dozadu a zavřel oči.

„Takže u vás doma jste neměl práci?“ zeptal se Džende, podíval se na notebook a zvedl ho.

„Ach ne, pane,“ odpověděl Džende, „měl. Pracoval jsem pro městskou radu.“

„A to nebyla dobrá práce?“

Džende, zmatený Clarkovou naivní otázkou, se zasmál. „Pane,“ řekl s úsměvem a zavrtěl hlavou, „v mé zemi není dobrá nebo špatná práce.“

„Jak to?“

„Protože v Kamerunu je dobrá jakákoli práce, pane Edwardsi. Jen mít kam jít a ráno se kvůli tomu probouzet je dobré. Ale co budoucnost? To je ten problém, pane. Dokonce bych se nemohl ani oženit se svou ženou. Já –“

„Co tím chcete říct, že byste se nemohl oženit? Chudí lidé se berou pořád.“

„To jistě, pane. Každý se může oženit. Ale ne každý si může vzít toho, koho chce. Otec mé ženy, pane Edwardsi, je chamtivý člověk. Odmítl mě jako ženicha pro svou dceru, protože chtěl, aby si vzala někoho, kdo má peníze. Někoho, kdo mu dá peníze, kdykoli si o ně řekne. Ale ty jsem já neměl. Co jsem měl dělat?“

Clark se nahlas zasmál. „Lidi v Kamerunu asi nemají ve zvyku utéct a vzít se bez toho, že by do toho byla zapojená bláznivá rodina?“

„Ach ne, ne, pane. Lidi to tak taky dělají. I u nás se stává, že muž řekne ženě ‚pojďme spolu bydlet‘ bez toho, že by se předtím vzali. Ale to bych já nikdy neudělal, pane, nikdy.“

„Proč?“

„Protože to znamená, že si muž ženy neváží. Muž musí jít do rodiny své dívky a zaplatit cenu nevěsty. A pak ji vynést předními dveřmi. Musel jsem dokázat, že jsem opravdový muž, pane. Ne si ji vzít zadarmo, jako by byla... jako by byla něco, co jsem sebral na ulici.“

„Správně,“ přikývl Clark a znovu se uchechtl. „Takže jste za svou ženu zaplatil?“

„Ach ano, pane,“ odpověděl Džende a zářil přitom pýchou. „Jakmile jsem přijel do Ameriky a poslal svému tchánovi přes Western Union slušnou sumu, řekl, že se jednou ze mě možná stane bohatý muž, a změnil názor.“

Clark se zasmál.

„Vím, je to legrační, pane. Ale musel jsem svou ženu získat. Do dvou let od chvíle, kdy jsem přišel do New Yorku, jsem měl ušetřené slušné peníze, abych zaplatil cenu nevěsty a vzal ji i se synem sem. Kozy. Prasata, slepice. Palmový olej, pytle rýže. Sůl. Látky, láhve vína. To všechno si koupili. Dokonce jsem mu dal obálku s dvojnásobkem peněz, které žádal.“

„Nežertujete?“

„Ne, pane. Než má žena přišla do Ameriky, šla moje rodina za tou její, předali cenu nevěsty a společně zpívali a tancovali. A potom jsme se vzali.“

Clarkovi zazvonil telefon. „Fascinující příběh,“ řekl, vzal telefon do ruky a zase ho položil.

„A pravda je, pane,“ pokračoval Džende, který se nedokázal zastavit, „že ten papír, který jsem podepsal

tady na městské radnici jako oddací list, není to, co by ve mně budilo pocit, že jsem si svou ženu vzal. To moc neznamená. To cena nevěsty, kterou jsem zaplatil, něco znamená. Dostal jsem závazku vůči její rodině.“

„Dobře,“ řekl Clark. Přitom něco vyfukával na notebooku. „Doufám, že za to stojí.“

„Ach jistě, pane,“ odpověděl Džende s úsměvem, „opravdu ano. Mám nejlepší ženu na světě, pane.“

Další tři čtvrtě hodiny jeli mlčky. V jižnějších částech New Jersey nebyl hustý provoz, až na nákladáky vynořující se zdánlivě odnikud.

„Takže vy myslíte, že Amerika je lepší než Kame-run?“ zeptal se Clark s pohledem stále upřeným do notebooku.

„Milionkrát, pane,“ přikývl Džende. „Milionkrát. Vozit vás, a v tomhle krásném autě. Mluvíte se mnou, jako bych byl někdo, a já sedím na tomhle sedadle, jako bych byl někdo.“

Clark odložil notebook a vzal si další složku, v níž byly volně vložené papíry. Listoval v nich a přitom si psal do notesu. „Ale já stejně nerozumím tomu,“ řekl, ale oči k Džendemu tentokrát nezvedl, „jak jste si mohl koupit letenku do Ameriky, když říkáte, že jste byl chudý.“

Džende znovu uvažoval, jaká by byla nejlepší odpověď. Nemá se za co stydět, když mu poví pravdu, pomyslel si, a tak ji řekl.

„Můj bratranec, pane,“ odpověděl. „Winston.“

„Ten společník u Dustina, Connorse & Solomona?“

„Ano, pane. To on mi koupil letenku. Litoval mě. On je pro mě lepší bratr než někteří mí vlastní bratři.“

„A jak se sem dostal on?“

„Vyhrál v loterii zelenou kartu, pane. Pak vstoupil do armády. Peníze použil –“

„Vím, Frank mi to vyprávěl,“ přerušil ho Clark.

Opět mu zabzučel telefon. Podíval se na něj, vzdychl a pohlédl z okna. Než ho zvedl, zabzučel telefon ještě několikrát. „Ne,“ řekl volajícímu. „Proč?“ Vůz v levém jízdním pruhu zatroubil a předjel je. „Arizona?“ zeptal se. „Proč? ... Kdy ti o tom říkal? ... To nevadí, hned mu zavolám... Ne, nejsem blázen, on k tomu musí mít opravdu dobrý důvod, který bych rád slyšel... Ne, ovšemže si nemyslím, že by to byl dobrý nápad... Ano, ano, promluví s ním.“

Rychle vytukal číslo.

„Ahoj, tady je táta,“ řekl. „Zavolej mi, až budeš moct, ano? Máma mi právě řekla, že jsi odmítl skvělou nabídku od Skaddena, a je velice znepokojená. Proč to děláš? Máma říkala, že chceš strávit měsíc v nějaké rezervaci v Arizoně. Já jsem jen... Nejsem si jistý, jestli chápu tvoje uvažování. Skadden pro tebe znamená velkou příležitost, Vinci. Nemůžeš ji zavrhnout jen proto, že bys jel raději okounět do Arizony. Copak tam nemůžeš jet před tou stáží nebo po ní? Zavolej mi prosím tě, hned jak si tohle poslechněš. Nebo za mnou přijď zítra do kanceláře. Zavolej Leah a projděte spolu můj diář. Jen bych rád, aby sis se mnou promluvil, než uděláš takové rozhodnutí. Byl bych rád, kdybys nedělal velká rozhodnutí bez toho, že by sis předtím promluvil s mámou a se mnou. To je to nejmenší, co můžeš udělat.“

Zavěsil a nadechl se. Byl to nádech stejně hluboký a smutný jako poráženecký a plný beznaděje. „Neuvěřitelné,“ mumlal si pro sebe. „Ne-u-vě-ři-tel-né.“

Džende na předním sedadle teď řídil mlčky, třebaže by pana Edwardse moc rád utěšil a řekl mu, jak je mu líto, že ho Vince zlobí, a že nemůže být nic těžšího než neposlušný syn.

Dalších dvacet minut, od výjezdu číslo 9, vedoucího k Rutgersově univerzitě, až k výjezdu 10 na Perth Amboy, neustále za kamiony a vedle sedanů, v nichž

dřímala nemluvnata a ze kterých vystrkovali hlavy psi lapající po čerstvém vzduchu, jeli po placené dálnici v naprosté tichosti. Nad nimi na obloze byla stále táž kupovitá mračna – už tři hodiny je sledovala jako špioni. Clark zavolal Frankovi a ptal se, jestli by mohl Vinceovi zařídit stáž v Dustinu v případě, že by Skadden už nebyl k dispozici; pokud by si Vince uvědomil, že by se měl začít chovat jako dospělý muž.

„Jsem rád, že aspoň vy chápete, jakou příležitost jste dostal,“ řekl Džendemu, když ukončil hovor s Frankem. Vjížděli do severního New Jersey, začaly se objevovat nejvyšší mrakodrapy Manhattanu. „Jsem rád, když někdo pochopí, že dostal velkou příležitost.“

Džende přikyvoval každému slovu. Přemýšlel, co teď říct, aby se Clark cítil lépe, co přesně by měl v téhle situaci říct svému šéfovi. Rozhodl se říct, čemu sám věřil. „Každý den děkuji Bohu za tuhle příležitost, pane,“ poznamenal, když přešel z prostředního do levého pruhu. „Děkuji Bohu a věřím, že budu tvrdě pracovat a jednoho dne tady budu mít dobrý život. A moji rodiče, ti budou mít dobrý život v Kamerunu. A můj syn bude vyrůstat, aby z něho něco bylo, ať bude chtít být čímkoli. Věřím, že všechno je možné pro každého, kdo je Američan. Opravdu, pane. A vlastně se, pane, modlím, aby se můj syn, až vyroste, jednou stal velkým mužem, jako jste vy.“

Za slunečného dne nebylo snadné dohlédnout, kam až se mrakodrap s kanceláři banky Lehman Brothers vypíná. Vypadalo to, jako by jeho skleněné stěny neměly konce. Připomínal nekonečný šíp, a třebaže Džende mnohokrát hodně zaklonil hlavu a přimhouřil oči, nikdy nedohlédl za sluneční zář odrážející se v dokonale čistém skle. Ale když bylo zamračeno, jako v den, kdy se konečně osobně setkal s Clarkovou sekretářkou Leah, viděl až na vrchol. I tehdy se budova třpytila a mrakodrap Lehman Brothers stál v ulici vznešeně a pyšně jako nějaký princ. I přesto, že na budovu nedopadaly sluneční paprsky.

Leah mu zavolala kolem poledne. Ať už je teď kdekoli, musí se rychle vrátit zpátky k Lehmanovým: Clark zapomněl v autě důležitou složku a ona ji potřebuje před schůzí, která se bude konat ve tři hodiny. „Ne, sejdu se s váma dole,“ opáčila, když jí Džende navrhl, že jí rád přinese složku nahoru. „Clark se dneska může zbláznit a já bych se ráda trochu nadýchala čerstvého vzduchu,“ zašeptala.

Když dorazila dolů, Džende se se složkou v ruce opíral o auto. Podle vysokého medového hlasu a dívčího způsobu, jakým se někdy chichotala banálním věcem, čekal, že bude malá, nebo dokonce drobná. Byla však

široká a kulatá jako někteří lidé, které viděl, když přistál v Newarku – baculaté a tělnaté postavy, jejichž vizáž ho dovedla k úvaze, že Amerika je zemí velikých lidí. Takových rozměrů byli v Limbé možná jeden dva lidé ze sta, ale ten den na letišti, jen když prošel z letadla imigračním a celním oddělením k výdeji zavazadel, jich napočítal aspoň dvacet. Leah nebyla tak buclatá jako nejmohutnější z žen, které tam viděl, ale byla vysoká, o hlavu vyšší než většina žen před budovou. Mířila k němu, usmívala se a mávala. Na sobě měla limetkově zelený svetr a červené kalhoty a na hlavě kudrnaté mikádo, jež mu připomínalo tu bláznivou paruku, kterou nosila Neni, když Fatou neměla čas zaplést jí copánky.

„Moc mě těší, že vás konečně poznávám,“ cvrlikala Leah hlasem ještě cukrovějším než v telefonu. Rtěnka jí barevně ladila s kalhotami a na kulaté tváři měla nejméně šest vrstev mejkapu. Hluboké vrásky kolem úst se jí však podařilo zakrýt jen chabě.

„Mě taky, Leah,“ opáčil Džende s úsměvem a podal jí složku. „Byl jsem zvědavěj, jestli mě poznáte.“

„Ovšemže jsem vás poznala,“ řekla Leah. „Vypadáte velice africky, myslím to tím nejlepším způsobem, zlato. Většina Američanů nedovede rozeznat Afričany od ostrovanů, ale já dokážu Afričana od Jamajčana odlišit kdykoli. Těmhle věcem já rozumím.“

Džende se nervózně zasmál a nic na to neřekl. Čekal, že se Leah rozloučí a odejde, jenže se k odchodu neměla. Co se mu ještě chystá říct? uvažoval. Zdá se milá, ale skoro jistě to je jedna z těch Američanek, jejichž znalost Afriky je povětšinou založena na *National Geographic* nebo na informacích z třetí ruky od někoho, kdo znal někoho dalšího, kdo na tom kontinentě byl, obvykle někde v Keni nebo v Jihoafrické republice. Kdykoli se Džende s nějakou takovou ženou setkal (v Liomiho škole, v Parku Marcuse Garveyho, v taxíku, s nímž jezdíval

jako uniformovaný řidič), často řekly něco jako: Ó, můj Bože, viděla jsem tu fakt bláznivou show o tom a tom v Africe. Nebo: Má sestřenice /kamarádka /sousedka chodila s jedním Afričanem a to byl opravdu fajn chlap. Nebo – což bylo ještě horší – když se ho zeptaly, odkud z Afriky je, on odpověděl, že z Kamerunu, a ony vykládaly dál, že dcera jedné jejich kamarádky jednou jela do Tanzanie nebo Ugandy. Tyhle poznámky ho rozčillovaly, dokud mu Winston neporadil dokonalou odpověď: Po- věz jim, že strýc tvého kamaráda bydlí v Torontu. A to teď také udělal pokaždé, když se někdo v odpověď na to, že pochází z Kamerunu, zmínil o nějaké jiné zemi. A samozřejmě, pokud někdo řekl něco o Senegal, odpovídal podobně: Onehdy jsem viděl jednu show o San Antoniu. Nebo: Doufám, že jednou navštívím Montreal. Nebo: Slyšel jsem, že Miami je fakt hezké město. A pokaždé když to udělal, v duchu se smál, jak se tváře Američanů zmateně sraštily, protože nechápali, co má Toronto, San Antonio, Montreal nebo Miami společného s New Yorkem.

„Tak jak se vám líbí pracovat pro Clarka?“ zeptala se Leah, která moudře vynesla všechny otázky týkající se Afriky.

„Líbí se mi to moc,“ odpověděl Džende. „Je to dob- rej člověk.“

Leah přikývla, vytáhla z kabelky krabičku cigaret, přešla k autu a opřela se vedle něj. „Nevadí, když budu kouřit?“

Džende zavrtěl hlavou.

„Dobře se pro něj pracuje,“ řekla Leah a vyfoukla proužek dýmu. „Má svý špatný dny, kdy mi leze na nervy a mám chuť ho vyhodit z okna. Ale jinak si nestě- žuju. Chová se ke mně velmi slušně. Nikdy mě nena- padlo, že bych od něj odešla.“

„Jste jeho sekretářkou už dlouho?“

„Patnáct let, zlato,“ odpověděla Leah. „I když nemůžu říct, že mi jich ještě moc zbejvá, podle toho, jak to tahle firma vede... Celý to tady smrdí...“

Džende přikývl a pohlédl ke vchodu do budovy, na mladíka něco přes dvacet v černém obleku, který kráčel k pravé straně dveří a podle toho, jak se každých pár kroků zastavil a civěl na zem, byl celý vystrašený. Džende si pomyslel, že buď jde k pracovnímu pohovoru, nebo jde do firmy poprvé – anebo naposledy.

„Už od chvíle, kdy se rozpadl druhéj nejvyšší útvar,“ pokračovala Leah a přitom odklepávala popel z cigarety, „jsou všichni nervózní jako blázni. A já jsem hodně nerada nervózní, na to je život dost krátkej.“

Džendeho napadlo, že by se mohl zeptat, co to byl ten druhý nejvyšší útvar a proč se rozpadl, ale pak usoudil, že bude lepší neptat se na věci, které by dozajista nepochopil, ani kdyby mu je někdo namaloval. „Vím, že má pan Edwards moc práce,“ řekl místo toho.

„No, všichni mají moc práce,“ opáčila Leah. „Jenže Clark a jeho přátelé tady nahoře, ti nemají žádněj důvod být nervózní. Až přijde čas, kdy se začnou propouštět lidi, myslíte si, že půjdou oni? Ne, zlato, půjdeme my, malí lidičkové. Proto už někteří rozesílají životopisy a já jim to nemám za zlý. Těm lidem nemůžete nikdy věřit.“

„Nemyslím si, že by vás pan Edwards nechal jen tak odejít, Leah. Jste jeho pravá ruka.“

Leah se zasmála. „Vy jste sladkej,“ řekla a odhalila pěkné rovné ruby se skvrnami od nikotinu. „Ale ne, nejspíš to nebude jeho rozhodnutí. A víte co? Je mi to u... Kvůli téhle společnosti nepřestanu dobře spát. Všichni si šuškájí a mluví o tom, jak jdou ceny na burze dolů, jak klesají zisky, v zasedačce se děje spousta nekalostí, ale ti chlapi nahoře nám neřeknou ani ťuk. Lžou nám, že všechno půjde dobře, jenže já občas čtu

Clarkovy e-maily a řeknu vám, omluvte můj slovník, tají před náma hodně sraček.“

„To je mi moc líto, Leah.“

„Mně je to taky líto, zlato,“ řekla, pokrčila rameny a vytáhla z kabelky další cigaretu. „A víte, co je nejhorší?“ zašeptala a naklonila se blíž k Džendemu. „Jeden z viceprezidentů, se kterým se přátelím, mi říkal, že se povídá, že možná mají podobný problémy jako Enron.“

„Enron?“ zeptal se Džende a otočil hlavu, aby jej minul cigaretový kouř.

„Ano, Enron.“

„A... kdo to je, Leah?“

„Kdo?“

„Ten člověk, Enron... Nevím, kdo to je.“

Leah vyprskla smíchy.

Smála se, až měl Džende strach, že se zadusí kouřem.

„Ach, zlato,“ řekla stále se smíchem, „vy jste opravdu teprve přijel do téhle země, co?“

I Džende se rozesmál, rozpačitě a pobaveně zároveň.

„Možná pro vás bude lepší, když nebudete vědět, co vlastně Enron byl a co provedli,“ řekla Leah.

„Ale já bych to rád věděl,“ namítl Džende. „Myslím, že jsem to jméno někde zaslechl, ale nevím, co provedli.“

Leah vytáhla telefon, podívala se, kolik je hodin, a pak ho pustila zpátky do kabelky.

„Falšovali knihy, zlato,“ řekla Džendemu.

„Falšovali knihy?“

„Jo,“ odpověděla a rty se jí chvěly potlačovaných smíchem. „Falšovali svoje knihy.“

Džende několik vteřin příkyvoval, pak otevřel ústa, aby něco řekl, potom je zase zavřel, znovu otevřel, opět zavřel a zavrtěl hlavou. „Myslím, že už bych se neměl na nic ptát, Leah,“ řekl nakonec a oba současně vyprskli smíchy.

Byla půlnoc, a ona ještě ani nezačala. Nejdřív musela vyžehlit Džendeho pracovní šaty, pak Liomimu pomoci s domácími úkoly. Potom bylo třeba uvařit večeři na další den, protože mezi prací a večerní školou nebude čas vařit ani uklízet kuchyň. Všechno musí udělat dnes v noci. Myslela si, že všechny povinnosti bude mít hotové do deseti, ale než se nadála, bylo jedenáct, a ona si ještě ani neumyla vlasy, které umýt nutně potřebovaly. Když potom vyšla ze sprchy, to jediné, na co při oblékání noční košile dokázala pomyslet, byla postel. Jenže zrovna teď musela na spánek zapomenout.

Šla do kuchyně a ze skříňky nad sporákem vyndala instantní kávu. Jak otevírala plechovku a nabírala dvě lžičky mleté kávy do hrnku, odvracela tvář. Nic ji na té silné kávové vůni a suché hořké chuti netěšilo, ale kávu pila, protože to fungovalo. Vždycky. Jeden hrnek, a mohla zůstat vzhůru o dvě hodiny déle. Dva hrnky, a mohla být vzhůru do svítání. Což by dnes v noci bylo ideální; pokud má dokončit všechny domácí úkoly a začít se chystat na nadcházející přípravný test z matematiky, potřebovala by alespoň tři hodiny studovat. Možná stráví dvě hodiny domácími úkoly a hodinu matematikou. Nebo zůstane vzhůru čtyři hodiny a věnuje dvě hodiny domácím úkolům a dvě matematice.